

Datum: 2024-03-18

Interpellation ställd till kommunstyrelsens ordförande, Sara Heelge Vikmång (S), om tryggheten på upphandlade byggarbetsplatser i kommunen

Ingen ska dö på grund av sitt arbete. Det är en princip som hela arbetarrörelsen vilar på. Trots det dör en arbetare i veckan i Sverige, och de senaste åren har dödssiffran [stigit](#). Under 2023 dog fler i arbetsplatsolyckor än i skjutningar. Skjutningarna har medfört ett ”paradigmskifte” i rättspolitikerna, med hårda tag som främsta verktyg, men också stora satsningar från politiskt håll. Liknande paradigmskifte har däremot inte skett för att motverka dödsfall och missförhållanden på svenska arbetsplatser.

I Sverige upphandlar stat och kommun till ett värde av [900](#) miljarder kronor årligen. Siffran ökar i takt med att allt fler delar av samhället privatiseras. Det som tidigare utfördes av det offentliga ligger i allt större utsträckning på det privata, även om det fortfarande finansieras av det offentliga. Det medför en förlust av kontroll, insyn och överskådlighet. Ett exempel på detta är byggarbetsplatserna, där [flest olyckor och dödsfall sker](#), och där det ofta saknas överskådlighet över alla företag som är verksamma på arbetsplatsen, i den långa kedja av underentreprenörer som upphandlingarna ofta leder till.

Lagstiftningen kring upphandlingar privilegierar lågprisanbud, vilket inte sällan är förenat med diverse missförhållanden och svart arbetskraft. En rimlig lösning på dessa problem hade varit att kommunen själv drivit ett byggbolag, vilket vi tidigare har gjort. Det är emellertid förbjudet enligt EU-regler för kommuner att bedriva byggverksamhet. Samma regler kräver av kommunen att anlita privata företag för att utföra arbetet, men förbjuder samtidigt kommunerna från att ställa krav på kollektivavtal vid upphandlingar.

Men det finns saker man kan göra. Huddinge har i sina [riktlinjer för upphandling](#) skrivit att man i vissa upphandlingar kan ställa arbetsrättsliga villkor, det är en bra början. Facket Byggnads har länge efterfrågat mer av de folkvalda för att göra byggarbetsplatserna mindre farliga. Bland de åtgärder som efterfrågas är att komma bort från underbudskonkurrensen där man bara utgår ifrån lägsta anbud. En annan åtgärd är att ställa krav på företagen att anställa ett visst antal lärlingar, eftersom lärlingar omfattas av kollektivavtal. I Mittenstyrets [Mål och budget](#) för 2024-2026 kan man läsa att ”upphandlingar [ska] aktivt bidra till ett långsiktigt hållbart samhälle”. Vilka konkreta förändringar som ska skapa denna långsiktiga hållbarhet är emellertid oklart. Nu när kommunen står inför ett flertal större kommunala byggprojekt – såsom det nya kommunhuset, den nya simhallen och diverse exploaterings- och utvecklingsprojekt för samhällsfastigheter och bostäder – blir det extra angeläget att se över dessa frågor.

Med anledning av ovanstående vill jag ställa följande frågor:

- Hur arbetar kommunen för att andelen socialt hållbara upphandlingar ska öka?
- Vilka konkreta åtgärder tänker Mittenstyret vidta för att säkerställa tryggheten på byggarbetsplatser i Huddinge?

Nujin Alacabek (V)